

Є. В. Черній,
аспірант, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ПУБЛІЧНА ІНФОРМАЦІЯ — ОДИН З НАЙВАЖЛИВИШИХ ЕЛЕМЕНТІВ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ye. Chernii,
Post-graduate student, Tavria National University of V.I. Vernadsky

PUBLIC INFORMATION: — AN ESSENTIAL ELEMENT IN THE DEVELOPMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION USING INFORMATION — COMMUNICATION TECHNOLOGIES

На основі визначеної мети у статті проаналізовано сучасний стан нормативно-правового забезпечення доступу до публічної інформації громадян, відкритості та прозорості публічної політики. В статті досліджено необхідність розвитку новітніх інформаційно-комунікаційних засобів (Електронний Уряд, відкриті дані та ін.), за допомогою яких державне управління в Україні має вийти на істотно новий, а головне — якісний рівень комунікації з громадянами, що дозволить швидко і в повному обсязі вирішувати нагальні питання.

This article analyzes the current legal state of access to public information by citizens and the openness and transparency of public policy. The article considers the need for the development of new information — communication means (e-government, open data, etc.). The government in Ukraine has to reach significantly new and important quality of communication with citizens to quickly and completely resolve the pressing question.

The successful adoption of the Law of Ukraine "On Access to Public Information" is an important step for the legal settlement of the constitutional right of everyone to freely collect, store, use and disseminate information and ensure transparency and openness in the work of public authorities.

One result of the introduction in Ukraine of mechanisms of e-government is a very important problem shift from the usual public-disclosure management solutions to their full coordination with the public at this stage of development.

So implementation of access to public information at this stage is extremely important especially for sovereignty and national security of the state and society. These opportunities are much better when carefully worked out beforehand and scientifically substantiated basic policies are required to implement them in the field. A well balanced, science-based approach to the formation and implementation of modern information policy is today the most important task in complex public administration purposes. For modern Ukraine, the optimal mechanism of access to public information is a key tool for the development of civil society, essential for constructive dialogue between government and people, means of ensuring national security and further reform of the state economy.

Ключові слова: публічна інформація, відкриті дані, електронне урядування, публічна політика, державне управління.

Key words: public information, open data, e-government, public policy, public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Відкритість влади є надзвичайно важливою ознакою демократичності політичного устрою, а відтак, і держави. На сучасному етапі розвитку України однією з основних та найбільш болючих є проблема забезпечення інформаційної відкритості, тобто створення умов для доступу кожного громадянина до інформації про діяльність органів державної влади. Вимоги до відкритості та прозорості діяльності влади будь-якої держави

багато в чому зумовлені глобальними тенденціями поширення сучасних інформаційно-комунікативних технологій і переходу завдяки їм до інформаційного мережевого суспільства. І лише за умови вільного виробництва, зберігання, поширення, обміну та використання інформації, необхідним складником якого є легітимно гарантований доступ до публічної інформації, можливе повноправне інтегрування України у міжнародний інформаційний простір.

Тому досить важливо проаналізувати стан розвитку та можливості доступу громадян до публічної інформації в державі, а також новітні інформаційно-комунікаційні технології, які запроваджуються з метою покращення системи державного управління.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження різноманітних аспектів запровадження доступу до публічної інформації за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій в державному управлінні висвітлювалися в працях І. Арістової, Т. Берестової, С. Гнатюка, Р. Головенка, Л. Горбунова, Т. Дейнеки, О. Дмитровського, В. Дрешпака, Н. Ільченко, В. Карпенка, О. Литвиненка, М. Май, Г. Почепцова, С. Чукута, С. Янішевського та інших.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Останнім часом все більшого розвитку набуває інформаційна сфера діяльності, як наслідок — сучасні інформаційні технології значною мірою впливають на політичну, економічну, соціально-культурну, безпекову та інші складові розвитку суспільства і держави, а інформаційні ресурси в сучасних умовах стають системоутворюючим фактором їх життєдіяльності.

Розглядаючи публічну інформацію як інструмент державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, зрозуміло, що доступ до публічної інформації відіграє дуже важливу роль. Інформаційна взаємодія його інститутів з органами державної влади й органами місцевого самоврядування є необхідною передумовою та водночас однією з основних форм участі громадян і їх об'єднань у творенні та реалізації публічної політики. Лише за умови максимальної інформаційної прозорості та відкритості взаємодіючих сторін можливе забезпечення ефективності такої взаємодії, що в свою чергу дає підстави для інституалізації громадянських практик демократії участі. Такий підхід має стати вирішальним чинником успішності модернізаційних реформ, об'єктивна необхідність яких уже давно назріла в Україні, а останнім часом набула ще більшої актуальності у зв'язку із загрозою нової хвилі світової фінансово-економічної кризи та потребою підвищення конкурентоспроможності країни в умовах глобалізаційних процесів.

У значній кількості країн, які мають великий прогрес в розвитку демократичних принципів управління (насамперед європейських), уже є напрацювання принципів і стандартів забезпечення доступу громадян до публічної інформації, які відіграють важливу роль у розробленні та реалізації ефективної державної політики. Перелічені досягнення запроваджено і завдяки тому, що державні інституції виходять з необхідності розкриття інформації в публічній політиці, і завдяки зростанню впливу громадськості на державну політику. Вирішенню питань гарантування та реалізації права доступу до інформації, пов'язаної із суспільними інтересами в різних сферах, сприяють і документи низки міжнародних організацій (ООН, Ради Європи, ОБСЄ) [1].

Ступінь готовності держави та суспільства до паритетної участі в міжнародному інформаційному обміні в міжнародній практиці визначається за такими критеріями:

- кількість та якість інформаційного продукту, що виробляється в державі та власне державою;
- потужність, розгалуженість та наявний ресурс подальшого розвитку телекомунікаційних мереж;
- ступінь доступності для громадян усіх відкритих інформаційних джерел (концепція універсального доступу);
- рівень практичної захищеності інтелектуальної власності й авторських прав;
- здатність держави ефективно регулювати виробництво та поширення інформації.

Отже, громадяни, юридичні особи та інші суб'єкти згідно з Конституцією України мають гарантоване право на доступ до інформації про діяльність органів влади та місцевого самоврядування. У відповідності до норм закону "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року виділено ознаки публічної інформації: це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом. Також неодмінно зазначити, що згідно з Законом України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року, публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом. А саме: публічна інформація завжди об'єктивована, тобто "відображена та задокументована"; власне публічна інформація знаходиться в органах публічної влади інших розпорядників публічної інформації, визначених цим законом [2].

Закон України від 13 січня 2011 р. "Про доступ до публічної інформації", за оцінками світового рейтингу, визнаний експертами одним з найкращих у світі (9 місце серед аналогічних законів у 89 країнах світу). Між тим, у нашій державі право на доступ до публічної інформації як складової особистого немайнового права фізичної особи продовжує порушуватися [3]. Тоді як свобода інформації та доступ до неї є наріжним каменем демократичного, вільного суспільства.

Однією з основних умов налагодження системного діалогу між владою та суспільством є комунікація між органами державного управління й громадськістю, яка в жодному разі не має обмежуватися виборами та референдумами. Надзвичайно важливою формою такого діалогу є постійний зв'язок органів влади із громадянами задля вироблення й оцінки всіх суспільно значущих рішень. Аналізуючи усі можливі форми комунікації, які є найбільш зручними та оперативними, а отже, більш задіяними нині каналом отримання будь-якої інформації є електронна мережа Інтернет та новітні інформаційно-комунікаційні технології. До безумовних переваг Інтернету перед іншими інформаційними каналами та ЗМІ слід віднести такі:

- можливість обміну великими обсягами інформації з високою швидкістю та в інтерактивному режимі;
- оперативність донесення інформації до потенційного користувача;
- технічна й фінансова доступність;
- загальна демократичність Інтернет-ресурсів.

На сьогоднішній день в мережі Інтернет представлені всі центральні та абсолютна більшість місцевих органів виконавчої влади України. Саме Web-портали державних установ є одним з основних джерел висвітлення роботи управлінців. На жаль, далеко не всі установи підтримують відповідний рівень інформаційного наповнення, велика частина офіційних веб-ресурсів містить надто незручний для користування перелік нормативно-правових актів, якими регламентується доступ до публічної інформації, а також багато інших технічних аспектів, які мають бути виправлені найближчим часом.

Ще одним надзвичайно важливим кроком для подолання комунікативного бар'єру та формування дієвих механізмів встановлення діалогу державних управлінців із громадськістю стало впровадження системи електронного врядування. Реалізація проекту "електронного уряду", а надалі й "електронної" ("цифрової") демократії передбачає всебічне використання комунікаційно-інформативного потенціалу комп'ютерної мережі Інтернет для забезпечення будь-яких можливих потреб політичної участі громадян [4].

Електронний уряд — це досить нове явище для України, яке є резонансним і широко обговорюється серед гро-

мадян, проте в світі електронний уряд застосовується вже протягом багатьох років і має досить значущі результати серед розвинутих країн. Фактично електронний уряд — це уряд, у якому вся сукупність внутрішніх і зовнішніх зв'язків та процесів підтримується й забезпечується відповідними інформаційно-комп'ютерними технологіями [5]. Основним позитивним аспектом широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій є запобігання корупції, оскільки корупційне діяння за відсутності безпосереднього "фізичного" контакту між зацікавленою особою і представником влади є майже неможливим.

Неодмінно згадати про важливий елемент змін у сфері доступу до публічної інформації, що надає можливість отримання інформації в електронному вигляді. Кабінетом Міністрів України 21 жовтня 2015 р. було ухвалено Постанову "Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних". Цим документом передбачається відкриття у формі відкритих даних 331 набору державних даних, а також встановлюються вимоги до формату та структури таких наборів даних. Протягом 6 місяців розпорядники інформації повинні оприлюднити та забезпечити подальше оновлення на єдиному державному веб — порталі відкритих даних (<http://data.gov.ua>) та своїх офіційних веб — сайтах відповідних наборів даних, серед яких:

- Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
- Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство.
- Звіти про використання бюджетних коштів.
- Інформація про стан аварійності на автошляхах України.
- Державний реєстр лікарських засобів.
- Інформація про хід ліквідації ямковості на основних дорогах міжнародного, національного та регіонального значень.

— Реєстр платників податку на додану вартість та багато інших важливих для громадян державних даних [6] і т.д.

На сьогоднішній день зазначений портал вже нараховує близько 12483 наборів даних та 1211 розпорядників інформації. 22 вересня 2016 р. Уряд ухвалив розпорядження про приєднання України до Міжнародної Хартії відкритих даних. Це, безумовно, дуже важливий крок для подальшого розвитку сфери відкритих даних в Україні відповідно до єдиних загальносвітових стандартів, підходів та практик. Сфера відкритих даних має дуже великий потенціал як для забезпечення ефективної та прозорої роботи органів влади, так і для розвитку інноваційного малого та середнього бізнесу за рахунок створення нових проєктів та сервісів на базі відкритих даних.

У сучасному світі відкриті дані є не лише інструментом підвищення прозорості та ефективності роботи органів державної влади, а й потужним джерелом для стимулювання розвитку економіки країни.

ВИСНОВКИ

Прийняття Закону України "Про доступ до публічної інформації" стало дуже важливим кроком для законодавчого урегулювання конституційного права кожного вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію і забезпечує прозорість і відкритість діяльності органів державної влади.

Разом з запровадженням в Україні механізмів електронного врядування досить важливою залишається проблема зміщення акцентів зі звичайного оприлюднення державно-управлінських рішень до їх повноцінного узгодження із громадськістю на етапі розроблення.

Отже, реалізація процесу доступу громадян до публічної інформації на сучасному етапі має надзвичайно важ-

ливе значення передусім для забезпечення суверенітету та національної безпеки держави та суспільства. Забезпечення цих можливостей є значно кращим за умови ретельного наукового опрацювання і обґрунтування базових напрямків політики і шляхів їх реалізації у цій сфері. Добре виважений, науково-обґрунтований підхід до формування і реалізації сучасної інформаційної політики стає на сьогодні найважливішим завданням у комплексі цілей державного управління. Для сучасної України оптимальний механізм доступу до публічної інформації є головним засобом розвитку громадянського суспільства, найважливішою умовою конструктивного діалогу влади і народу, засобом забезпечення національної безпеки та подальшого реформування економіки держави.

Література:

1. Корнієвський О.А., Вознюк П.Ф., Горєлов Д.М., Опалько Ю.В.; За ред. О.А. Корнієвського, В.М. Яблонського "Забезпечення доступу до публічної інформації як стратегічний пріоритет державної політики України": аналіт. доп. — Київ, НІСД, 2012, Україна.
2. Верховна Рада України. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-1>
3. Нестеряк Ю.В. Державна інформаційна політика та державне управління в умовах інформаційного суспільства // Інвестиції: практика та досвід. — 2011. — № 23. — С. 111—114.
4. Шевчук О. Елементарні основи цифрової демократії // Політика і культура. — 2001. — 16—29 жовтня. — С. 27.
5. Ємельяненко О. (2008). Традиційний та електронний уряд: концептуальні відмінності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/811/>
6. Кабінету Міністрів України. Постанова "Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних" № 835 від 21.10.2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248-573101>

References:

1. Korniyevsky, O.A. Voznyuk, P.F. Gorelov, D.N. and Opalko, Y.V. red. Korniyevsky, O.A. and Yablonsky, V. (2012), "Zabezpechennia dostupu do publichnoi informatsii iak stratehichnyj priorytet derzhavnoi polityky Ukrainy" [Access to public information as a strategic priority of the state policy of Ukraine]: analyte. ext. / NISD, Kyiv, Ukraine.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On Access to Public Information" from 13.01.2011 number 2939-VI [electronic resource], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-1> (Accessed 20 Mar 2017).
3. Nesteriak, Y. (2011), "The national information policy and governance in the information society" // Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 23, pp. 111—114.
4. Shevchuk, A. (2001), "Elementary basics of digital democracy" // Polityka i kul'tura, 16—29 October, p. 27.
5. Emelianenko, O. (2008), "Traditional and e-government: the conceptual differences", Viche [electronic resource]. — available at: <http://www.viche.info/journal/811/> (Accessed 20 Mar 2017).
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), "Resolution "On Approval of the datasets to be published in the form of open data" № 835 of 10.21.2015. — available at: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248573101/> (Accessed 20 Mar 2017).

Стаття надійшла до редакції 27.03.2017 р.